

INTERMEDIEREA ÎN ASIGURĂRI

Gheorghe MÎȚU

Catedra Drept Civil

According to the Civil code of Republic of Moldova, one of the area which is covered by commercial intermediation is the activity of intermediaries in insurances.

Within the framework of the present article, not only the activity particularities of intermediaries in insurances (agents and brokers), the legal nature of their relationships with their clients and third parties, but also the legal requirements of their authorization and activity are undertaken. For all this, there have been made references to the relevant doctrinaire opinions and national legislative acts.

În contextul dezvoltării domeniului asigurărilor în Moldova, o parte din ce în ce mai mare a activității de asigurare se va desfășura cu ajutorul intermediarilor în asigurări. Acesta este motivul pentru care legiuitorul a reglementat detaliat activitatea intermediarilor în asigurări în Legea cu privire la asigurări, nr.407-XVI din 21.12.2006 [1].

Deși nu sunt părți ale contractului de asigurare, intermediarii în asigurări joacă un rol important în încheierea și chiar derularea efectelor contractului de asigurare [2].

Potrivit art.1 din Legea cu privire la asigurări, *activitate de intermediere în asigurări și/sau în reasigurări* este activitatea care constă din prezentarea sau propunerea contractelor de asigurare și/sau de reasigurare, din alte acțiuni de pregătire a încheierii unor astfel de contracte, din încheierea lor, sau de contribuție la gestionarea contractelor, în special în cazul solicitării de daune.

Aceste activități nu se consideră de intermediere în asigurare și/sau în reasigurare în cazul în care sunt îndeplinite de un asigurător sau de un angajat al lui care acționează sub responsabilitatea asigurătorului. Nu se consideră activități de intermediere în asigurări și/sau în reasigurări nici următoarele: furnizarea ocazională de informații, în contextul unor alte activități profesionale, al căror scop nu rezidă în oferirea de asistență clienților în vederea încheierii sau administrării unui contract de asigurare și/sau reasigurare, administrarea daunelor unui asigurător (reasigurător) la nivel profesional și nici compensarea daunelor și evaluarea de către un expert a solicitărilor de daune.

Legea cu privire la asigurări, nr.1508-XII din 15.06.1993 (abrogată) a fost primul act legislativ în Republica Moldova care a menționat despre intermedierea afacerii (în cazul dat fiind domeniul asigurărilor). Astfel, art.9 din Legea cu privire la asigurări, dedicat intermediarului de asigurare, stabilea că încheierea și îndeplinirea contractului de asigurare se efectuează prin intermediarului de asigurare – agentul de asigurare, comisarul de avarie, misitul de asigurare – calitate în care acționează persoane fizice și juridice. Agentul de asigurare, comisarul de avarie sunt reprezentanți ai asiguratorului și, pentru o anumită retribuție, desfășoară activitate în numele acestuia. Pentru exercitarea obligațiilor asumate de agentul de asigurare și de comisarul de avarie în limitele împuternicirilor ce le-au fost delegate de asigurător răspundere poartă asigurătorul.

Misitul de asigurare este un intermediar independent care desfășoară activitate în baza acordurilor dintre asigurat și asigurător.

În conformitate cu art.1 din Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006, *agent de asigurare* este *persoană fizică* sau *persoană juridică* (s.n.) ce desfășoară activitate profesională în baza mandatului acordat de asigurător, având dreptul să încheie, în numele și din contul asigurătorului, contracte de asigurare cu terții, conform condițiilor stipulate în contractul de mandat, fără să aibă calitatea de asigurător, reasigurător sau de broker de asigurare și/sau de reasigurare.

Astfel, spre deosebire de legislația franceză, unde agentul de asigurare (*l'agent general*) poate fi numai o persoană fizică (art.2 din Decretul nr.49-317/5.03.1949), în Moldova agentul de asigurare poate fi și o persoană juridică. Prevederi similare întâlnim și în art.2 pct.2 din Legea României privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, nr.32/2000 [3], care definește agentul de asigurare ca persoana fizică sau juridică abilitată, în baza autorizării unui asigurător, să negocieze sau să încheie în numele și în contul asigurătorului contracte de asigurare cu terții, conform condițiilor stipulate în contractul de mandat încheiat, fără să aibă calitatea de asigurător sau broker de asigurare.

Astfel, cum reiese din cuprinsul reglementării, pot avea calitatea de agent de asigurare atât o persoană fizică, cât și o persoană juridică.

Autorii Dicționarului de asigurări [4] definesc agentul de asigurare ca persoana care, din împuternicirea societăților de asigurare, efectuează operațiile de asigurare a bunurilor, persoanelor, încasează primele de asigurare. Totodată, în Dicționarul nominalizat se redă definiția agenției de intermediere a asigurărilor și reasigurărilor. Astfel, agenția de intermediere a asigurărilor și reasigurărilor este o instituție specializată în domeniul asigurărilor și reasigurărilor de bunuri și de persoane, cu răspundere civilă etc., care încheie sau plasează contracte pentru societăți de asigurare, societăți de asigurare-reasigurare și societăți de reasigurare ori prestează alte servicii privind întocmirea și executarea contractelor.

În ceea ce privește calitatea de agent de asigurare pe care o poate dobândi persoana fizică, vom face câteva precizări în legătură cu posibilitatea acesteia de a dobândi calitatea de comerciant prin desfășurarea activității de negociere și încheiere a contractelor de asigurare. În doctrina franceză [5], s-a exprimat opinia că agenților de asigurare li s-ar putea aplica dispozițiile legale relative la raporturile dintre agenții comerciali și mandanții lor sau reglementările referitoare la profesii liberale.

Ipooteza pusă în discuție prezintă relevanță mai ales prin prisma consecințelor asupra agentului de asigurare, cu referire specială asupra obligațiilor profesionale ale comercianților.

Astfel, agenților de asigurare urmează a li se aplica în mod subsidiar prevederile Codului civil, care în art.1199 alin.(1) prevede că agentul comercial este persoană fizică, întreprinzător independent, căreia i s-au încredințat împuterniciri permanente de intermediere sau de încheiere de contracte comerciale cu bunuri și servicii în numele și pe contul unei alte întreprinderi (principal). Astfel, referitor la persoana fizică care activează în calitate de agent de asigurare se impune în mod imperativ necesitatea înregistrării acesteia în calitate de întreprinzător individual, în conformitate cu prevederile Capitolului VI (art.28-31) din Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali. Aceasta cu atât mai mult cu cât art.1 din Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006 include în categoria *participanților profesioniști la piața asigurărilor* pe asigurător (reasigurător), intermediar în asigurări și/sau în reasigurări și actuarul care desfășoară activitate în temeiul prezentei legi; iar noțiunea de intermediar în asigurări include brokerul de asigurare și agentul de asigurare. Așadar, elementul profesionist al agentului de asigurare impune calitatea de comerciant a acestuia în ambele ipostaze (când acesta este o persoană fizică, dar și atunci când este o persoană juridică).

Totuși, în literatura de specialitate [6] s-a afirmat că legea nu impune calitatea de comerciant agentului de asigurare-persoană fizică. Cu alte cuvinte, pot fi agenți de asigurare atât persoanele fizice comercianți, cât și necomercianți. Această opinie poate fi raportată doar la specificul legislației României. Deși art.48 alin.(2) din Legea cu privire la asigurări nu prevede în calitate de condiție obligatorie pentru desfășurarea activității de agent de asigurare necesitatea înregistrării în calitate de întreprinzător individual a agentului de asigurare – persoană fizică, în sensul reglementărilor din legislația noastră, calitatea de comerciant a agentului de asigurări este incontestabilă. Astfel, din prevederile art.1190 Cod civil rezultă că unul dintre domeniile de activitate a intermediarilor comerciali sunt asigurările. Prin urmare, pentru desfășurarea oricăreia din activitățile specificate în art.1190 alin.(1) Cod civil este necesară calitatea de comerciant. Totodată, intermedierea în asigurări se caracterizează printr-un specific, care o face să se deosebească de alte forme de intermediere. Intermediarul (mijlocitorul) în afaceri pune față în față viitoarele părți în contract și depune toate diligențele în vederea încheierii contractului preconizat, însă nu are calitatea de reprezentant [7]. De asemenea, mijlocitorul încheie un contract de mijlocire cu ambele părți pe care le pune în contact, fiind îndreptățit la un comision din partea ambelor părți. Agentul de asigurări, însă, este numai reprezentant al societății de asigurare (mandantă), iar în temeiul contractului de agent încheiat este remunerat pe bază de comision numai de către societatea de asigurare. În raporturile cu asigurații el acționează doar ca mandatar al asigurătorului și își declină această calitate.

Agentul de asigurare *persoană fizică* trebuie să întrunească următoarele condiții:

a) să dispună de pregătire profesională de specialitate și/sau de competență, de cunoștințe și aptitudini în domeniul acestei activități;

b) să dispună de un contract de asigurare de răspundere civilă profesională în vigoare în valoare de cel puțin 5 milioane de lei pentru fiecare solicitare de daune și în valoare globală de 10 milioane de lei pe an pentru totalitatea solicitărilor de daune sau de o garanție echivalentă furnizată de un asigurător în al cărui nume activează sau al cărui împuternicit este;

c) să nu aibă antecedente penale nestinse.

Agentul de asigurare *persoană juridică* trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a) să aibă ca obiect de activitate numai intermedierea în asigurări;
- b) să dispună de un contract de asigurare de răspundere civilă profesională în vigoare în valoare de cel puțin 5 milioane de lei pentru fiecare solicitare de daune și în valoare globală de 10 milioane de lei pe an pentru totalitatea solicitărilor de daune sau de o garanție echivalentă furnizată de un asigurător în al cărui nume activează sau al cărui împuternicit este;
- c) să nu fi fost declarat anterior insolubil și să nu facă obiectul unei proceduri de reorganizare și/sau de insolabilitate la data solicitării autorizației de la asigurător;
- d) să cuprindă obligatoriu în denumire sintagma „agent de asigurare”;
- e) să aibă asociați și/sau acționari, precum și persoane cu funcție de răspundere, fără antecedente penale nestinse;
- f) conducătorul său executiv să întrunească condițiile de pregătire și de experiență pentru această funcție conform actelor normative emise de Autoritatea de supraveghere;
- g) să înființeze și să țină un registru al subagenților, al cărui regim, a cărui formă și al cărui conținut vor fi stabilite prin acte normative ale Autorității de supraveghere emise întru aplicarea prezentei legi.

Asigurătorul este obligat să înființeze și să țină un registru special, denumit Registru al agenților de asigurare, atât în sistem computerizat, cât și pe suport de hârtie, cu arhivarea obligatorie a tuturor modificărilor.

Cerințele profesionale pe care trebuie să le întrunească agentul de asigurare persoană fizică și persoană juridică, datele ce se înscriu în Registrul agenților de asigurare, obligațiile asigurătorilor privind supravegherea acestor agenți, alte informații referitoare la ei se stabilesc prin actele normative ale Autorității de supraveghere.

Un alt aspect al prezentei analize îl constituie contractul în baza căruia agentul de asigurare își desfășoară activitatea. Din prevederile art.1 al Legii cu privire la asigurări din 21.12.2006, agent de asigurare este persoana fizică sau persoana juridică ce desfășoară activitate profesională *în baza mandatului* (s.n.) acordat de asigurător, având dreptul să încheie, *în numele și din contul* (s.n.) asigurătorului, contracte de asigurare cu terții, conform condițiilor stipulate *în contractul de mandat* (s.n.), fără să aibă calitatea de asigurător, reasigurător sau de broker de asigurare și/sau de reasigurare. Totodată, conform prevederilor art.48 alin.(1) din legea nominalizată, agentul de asigurare este persoana fizică sau persoana juridică ce deține din partea unui asigurător o autorizație valabilă, scrisă, denumită în prezenta lege *contract de mandat* (s.n.) pentru a acționa în numele acestuia.

Potrivit art.2 pct.2 din Legea României privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, nr.32/2000, agentul de asigurare își desfășoară activitatea în baza contractului de mandat, iar, potrivit art.34 alin.(1) din aceeași lege, el își desfășoară activitatea în baza contractului de agent. Textele, aparent în neconcordanță, conduc la concluzia că activitatea agentului are ca premisă contractul de agent încheiat cu asigurătorul, de altfel, o varietate a contractului de mandat comercial [8]. Într-o opinie contrară, pentru agenții de asigurare-persoane juridice, premisa o constituie contractul de agent, iar pentru persoanele fizice – contractul de mandat comercial.

Legiuitorul nostru, deși a preluat în Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006 multe prevederi din Legea României, totuși nu a admis o asemenea neconcordanță între prevederile art.1 și ale art.48 alin.(1). Totuși, s-ar putea pune problema dacă la baza activității agentului de asigurări ar putea sta contractul de agenție. După cum ne-am expus deja, contractul de agenție nu este altceva decât o varietate a contractului de mandat comercial (profesional, cum îl numește legiuitorul în art.1033 alin.(2) Cod civil). Totuși, în lumina prevederilor art.1199 Cod civil, această posibilitate ar putea fi admisă doar în privința agentului de asigurări – persoană fizică, agent comercial putând fi doar o persoană fizică, întreprinzător independent. În privința agentului de asigurări – persoană juridică, problema nu poate fi pusă în discuție, deoarece activitatea acestuia nu poate avea ca premisă decât contractul de mandat.

Având în vedere că legea se rezumă la a preciza doar denumirea contractului încheiat între asigurător și agent, fără a-i conferi o reglementare proprie, se impune concluzia că îi vor deveni aplicabile regulile aferente contractului de mandat prevăzute în art.1030-1052 Cod civil.

În România agenții comerciali dispun de o reglementare proprie a contractului de agent, care nu este însă aplicabilă agenților de asigurare (art.8 din Legea nr.509/2002 privind agenții comerciali permanenți) [9]. Din prevederile art.1199 alin.(2) Cod civil nu rezultă însă o asemenea interdicție. Prin urmare, dispozițiile art.1199-1211 Cod civil, care reglementează contractul de agenție, se aplică în mod subsidiar doar agenților de asigurări – persoane fizice.

Legiuitorul a reglementat și posibilitatea ca din numele agentului de asigurare să acționeze subagentul de asigurare. Acesta, potrivit art.1 din lege, este persoană fizică, alta decât conducătorul agentului de asigurare persoană juridică, având calitatea de angajat cu contract de muncă încheiat cu un agent de asigurare, care acționează în numele acestuia și sub acoperirea contractului de răspundere civilă a agentului de asigurare persoană juridică. Astfel, raporturile dintre agent și subagent au la bază contractul de muncă și nu de mandat, spre deosebire de raporturile dintre brokerul de asigurare și asistentul în brokeraj care au la bază contractul de mandat.

De asemenea, își va găsi aplicare obligația de neconcurență cuprinsă în art.48 alin.(7) din Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006, care prevede că un agent de asigurare persoană fizică sau persoană juridică nu poate intermedia aceleași clase de asigurări decât pentru un singur asigurător. Astfel, pentru a nu se crea o contradicție de interese, agentul de asigurare nu poate intermedia aceleași clase de asigurări decât pentru un singur asigurător. De exemplu, pentru asigurătorul X va negocia și încheia contracte de răspundere civilă, iar pentru asigurătorul Y – contracte de asigurare a vieții.

Considerăm că norma enunțată mai sus are caracter supletiv, astfel încât, în temeiul unei clauze exprese de permitere, agentul de asigurare va putea încheia contracte de asigurare aferente aceleiași clase, pentru mai mulți asigurători. În ipoteza în care agentul de asigurare nu-și respectă obligația asumată, el este răspunzător de prejudiciile pe care le-ar putea produce asigurătorului, temeiul răspunderii sale fiind unul contractual.

Brokerul de asigurare este definit pentru prima oară în legislația noastră de Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006, în art.1: *broker de asigurare și/sau de reasigurare* – persoană juridică înregistrată în Republica Moldova care, în condițiile prezentei legi, negociază pentru clienții săi, persoane fizice sau persoane juridice, asigurați (reasigurați) sau potențiali asigurați (reasigurați), încheierea de contracte de asigurare (reasigurare) și care acordă asistență pe durata derulării contractelor sau în legătură cu regularizarea daunelor, după caz.

Similar brokerilor de asigurare, în dreptul francez este cunoscută instituția curtierului de asigurare, care este considerat a fi, în principiu, mandatar al societății de asigurare, fiind admisă de asemenea ipoteza să fie și mandatar al asigurătorului [10].

În România, brokerul de asigurare este definit în art.2 pct.6 din Legea nr. 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, potrivit căruia broker de asigurare este „persoana juridică română sau străină, autorizată în condițiile prezentei legi, care, pentru clienții săi, negociază sau încheie contracte de asigurare și acordă alte servicii în legătură cu protecția împotriva riscurilor sau cu regularizarea daunelor”.

Activitatea brokerilor de asigurare este reglementată de art.49-53 din Legea cu privire la asigurări.

În principiu, brokerii reprezintă asigurații sau potențialii asigurați în relațiile cu asigurătorii. Obiectul de activitate al brokerilor de asigurare, după cum rezultă din chiar definiția legală, constă în negocierea și încheierea contractelor de asigurare. Pe lângă acest prim obiect de activitate, brokerii își consiliază clienții în privința clasei de asigurări pentru care să opteze, a societății de asigurare cu care urmează să încheie contractul de asigurare, iar, în caz de producere a cazului asigurat, acordă consultanță sau asistență în vederea regularizării daunelor.

Considerăm util să acordăm o atenție specială anumitor condiții impuse de lege pentru desfășurarea activității de broker, fără a recurge însă la enumerarea lor (a) și apoi asupra unor aspecte juridice legate de activitatea brokerilor (b).

a) În comparație cu agenții de asigurare, brokerii de asigurare pot fi numai *persoane juridice*. În conformitate cu prevederile art.49 alin.(1) din Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006, în calitate de broker de asigurare și/sau de reasigurare poate activa orice persoană juridică organizată sub formă de *societate pe acțiuni* ori de *societate cu răspundere limitată* (s.n.), care dispune de licență de activitate, eliberată în condițiile Legii privind licențierea unor genuri de activitate, precum și în condițiile prezentei legi.

Brokerul de asigurare și/sau de reasigurare trebuie să întrunească următoarele condiții:

✓ să corespundă cerințelor prevăzute la alin.(1) – persoană juridică organizată sub formă de *societate pe acțiuni* ori de *societate cu răspundere limitată*, care dispune de licență de activitate;

✓ să dispună de un capital social, vărsat în formă bănească, a cărui valoare nu poate fi mai mică de 25000 de lei;

✓ să dispună de un contract în vigoare de asigurare de răspundere civilă profesională în valoare de cel puțin 10 milioane de lei pentru fiecare solicitare de daune și în valoare globală de 15 milioane de lei pe an pentru totalitatea solicitărilor de daune. Apreciem, de rând cu alți autori [11], că suntem în prezența unei asigurări de răspundere facultativă, și nu obligatorii. Caracterul „obligatoriu” al acestei asigurări nu poate fi interpretat

decât ca o condiție prealabilă de funcționare a persoanei juridice, însă nicidecum ca o asigurare obligatorie în sensul art.5 din Legea cu privire la asigurări. Aceasta pentru că, conform art.5 alin.(2) din legea nominalizată, în asigurarea obligatorie, raporturile dintre asigurat și asigurător, drepturile și obligațiile fiecărei părți, condițiile și modul lor de implementare se stabilesc prin lege. Or, la moment nu există nici un act legislativ care să reglementeze asigurarea obligatorie de răspundere civilă profesională a brokerului de asigurare și/sau de reasigurare;

✓ să desfășoare doar activitate de broker de asigurare și/sau de reasigurare. Datorită impactului social deosebit al societăților de brokeri de asigurare și/sau de reasigurare, Legea cu privire la asigurări a prevăzut în art.49 alin.(2) lit.d) că brokerul nu poate avea ca obiect de activitate decât brokerajul în asigurări. Aceleași au fost rațiunile care au determinat legiuitorul să prevadă că societățile de asigurare nu pot avea alt obiect de activitate în afara activității de asigurare. Astfel, conform prevederilor art.28 alin.(1) din lege, activitatea asigurătorului (reasiguratorului) se limitează la asigurare, reasigurare și la operațiunile ce rezultă direct din aceste acțiuni, exclusă fiind orice altă activitate comercială;

✓ să păstreze și să pună la dispoziția Autorității de supraveghere, la cerere, registrele și înregistrările contabile care să evidențieze și să clarifice operațiunile efectuate în activitatea sa;

✓ să aibă un personal care să corespundă criteriilor de pregătire și calificare conform actelor normative privind cerințele profesionale pentru intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări;

✓ să înființeze și să țină Registrul asistenților în brokeraj, al cărui regim, a cărui formă și al cărui conținut se stabilesc prin actul normativ al Autorității de supraveghere, emise întru aplicarea prezentei legi;

✓ să prezinte raportările financiare, altă informație privind activitatea sa, în modul stabilit prin actele normative ale Autorității de supraveghere;

✓ să nu fi fost declarat anterior insolubil și să nu facă obiectul unei proceduri de reorganizare judiciară și/sau de insolabilitate la data solicitării licenței.

Brokerii de asigurare și/sau de reasigurare nu pot desfășura activitate prin agenți de asigurare persoane fizice sau persoane juridice ori subagenți, ci numai prin personal propriu sau prin asistenți de brokeraj. Personalul propriu al brokerului de asigurare și/sau de reasigurare care are drept atribuție principală intermedierea contractelor de asigurare și/sau de reasigurare și asistenții în brokeraj vor fi înscrși în Registrul asistenților în brokeraj.

Asistent în brokeraj, conform art.1 din lege, este persoana fizică sau persoana juridică împuternicită printr-o procură, în baza unui contract cu un broker de asigurare și/sau de reasigurare și sub acoperirea contractului de răspundere civilă profesională a brokerului în cauză, să desfășoare anumite activități necesare pentru îndeplinirea *mandatului de brokeraj* (s.n.). Astfel, raporturile dintre brokerul de asigurare și asistentul în brokeraj au la bază raporturi specifice contractului de mandat.

Personalul propriu al brokerului de asigurare, care are drept atribuție principală intermedierea contractelor de asigurare și/sau de reasigurare, activează în temeiul contractului de muncă sau prestări servicii.

După cum am precizat mai sus, în principiu, brokerii de asigurări reprezintă interesele asiguraților sau ale potențialilor asigurați în raport cu asigurătorii. Din această perspectivă, s-a resimțit necesitatea consacării legale a independenței brokerilor față de societățile de asigurare. În acest sens, art.49 alin.(5) din lege prevede că un broker de asigurare și/sau reasigurare nu poate fi acționar semnificativ sau persoană cu funcție de răspundere a unui asigurător (reasigurator) sau agent de asigurare. Un asigurător (reasigurator) sau agent de asigurare nu poate fi deținător de valori mobiliare, cote sau persoană cu funcție de răspundere a unui broker de asigurare și/sau de reasigurare. Ideea de independență a brokerilor a fost concretizată în alin.(6) art.49, în conformitate cu prevederile căruia brokerii de asigurare și/sau de reasigurare, având împuterniciri din partea asigurătorilor și/sau reasiguratorilor, au dreptul să colecteze primele de asigurare și/sau de reasigurare, să plătească în numele lor despăgubiri în moneda prevăzută în contractul de asigurare și/sau de reasigurare, după caz, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, să emită documente de asigurare sau de reasigurare în numele asigurătorului sau al reasiguratorului, după caz.

b) În ceea ce privește activitatea propriu-zisă a brokerilor, considerăm că se impune să insistăm asupra izvorului raporturilor juridice dintre broker și clientul său.

Spre deosebire de situația agentului de asigurare, unde legea precizează că își desfășoară activitatea în baza contractului de mandat, în ceea ce îi privește pe brokeri legea nu a acoperit această problemă. Pentru soluționarea ei, necesită, considerăm, a se face delimitare între: a) raporturile dintre brokerul de asigurare și asigurat; b) raporturile dintre brokerul de asigurare și asigurător. Astfel, în conformitate cu prevederile art.53

alin.(1) din lege, în cadrul activității sale de intermediere în asigurări și reasigurări, brokerul de asigurare și/sau de reasigurare reprezintă interesele *asiguratului (reasiguratului)* (s.n.). Anterior încheierii contractului de asigurare (reasigurare), brokerul de asigurare și/sau de reasigurare oferă explicații și recomandări privind condițiile, termenele, limitele sau excepțiile contractului și prima de asigurare sau reasigurare.

Totodată, din prevederile art.53 alin.(2) rezultă că brokerul de asigurare și/sau de reasigurare intermediază încheierea contractului de asigurare (reasigurare) doar *cu asiguratorul (reasiguratorul)* (s.n.) licențiat în conformitate cu prezenta lege.

Considerăm că trebuie să se aibă în vedere activitatea efectivă pe care brokerul o desfășoară, neputând fi de acord cu opinia [12], potrivit căreia, în toate cazurile, suntem în prezența unui contract de mandat. Argumentul constă în faptul că nu în toate cazurile activitatea brokerului se poate subsuma obiectului contractului de mandat, aceasta fiind doar o latură a activității sale; el poate desfășura o activitate care să se înscrie în obiectul contractului de prestări servicii, antrepriză sau chiar de intermediere (mijlocire). În sensul că vom fi în prezența unui contract de antrepriză, un exemplu edificator constituindu-l acordarea unei consultanțe de către broker unei societăți de construcții, în legătură cu riscurile ce pot interveni și, corelativ, contractele de asigurare pe care le va încheia în acest sens, sau chiar cu asiguratorul cu care este de preferat să se încheie contracte de asigurare. În cazul în care activitatea brokerului constă, pe lângă consilierea și îndrumarea potențialului asigurat, în punerea față în față a asiguratorului și asiguratului, fără să participe la încheierea contractului, raporturile juridice care se creează sunt specifice contractului de intermediere.

Brokerul de asigurare, în principiu, intră în raporturi juridice cu asiguratul sau potențialul asigurat. Legea nu interzice însă ca brokerii să-și desfășoare activitatea și pentru asiguratorii. Concluzia se fundamentează pe interpretarea sistematică a prevederilor art.53 alin.(2) din lege, care prevede că brokerul de asigurare și/sau de reasigurare intermediază încheierea contractului de asigurare (reasigurare) doar cu asiguratorul (reasiguratorul) licențiat în conformitate cu prezenta lege, iar, pe de altă parte, aceștia sunt îndreptățiți să colecteze primele în numele asiguratorilor și chiar să emită documente de asigurare, în baza unei împuterniciri primite în acest sens (art.49 alin.(6)): brokerii de asigurare și/sau de reasigurare, având împuterniciri din partea asiguratorilor și/sau reasiguratorilor, au dreptul să colecteze primele de asigurare și/sau de reasigurare, să plătească în numele lor despăgubiri în moneda prevăzută în contractul de asigurare și/sau de reasigurare, după caz, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, să emită documente de asigurare sau de reasigurare în numele asiguratorului sau al reasiguratorului, după caz.

În cazul în care raporturile juridice dintre broker și client sunt specifice contractului de mandat, suntem în prezența *contractului de mandat de brokeraj*, care este definit în art.1 din lege ca fiind acel contract de mandat încheiat între asigurat (reasigurat) sau potențial asigurat (reasigurat), în calitate de client, și brokerul de asigurare și/sau de reasigurare prin care se încredințează acestuia din urmă negocierea încheierii contractelor de asigurare sau de reasigurare, acordarea de asistență înainte și pe durata derulării contractelor sau în legătură cu regularizarea daunelor, după caz. Mandatul de brokeraj este o specie a contractului de mandat comercial, care, la rândul său, este o specie a contractului de mandat comun. Prin urmare, aceasta va fi și consecutivitatea aplicării dispozițiilor legale care să reglementeze raporturile dintre brokerul de asigurare și clientul său.

În cazul în care raporturile juridice dintre broker și client sunt specifice contractului de mandat, iar brokerul desfășoară și activitate de asigurare în numele asiguratorului, putem spune că ne aflăm în situația mandatului cu dublă reprezentare, unde brokerul este mandatar atât al asiguratului, cât și al asiguratorului. Conflictul de interese va fi evident, cu excepția ipotezei în care clauzele împuternicirilor sunt astfel precizate, încât este exclusă vătămarea vreunui dintre mandanți, sau dacă mandantul, în cunoștință de cauză, convine să încheie mandatul. În caz contrar, ne raliem opiniei [13], potrivit căreia mandantul poate cere anularea contractului pentru dol prin reticență. La această sancțiune, nu excludem adăugarea posibilității obligării mandantului la daune-interese, pe temeiul răspunderii civile delictuale, ținând cont de faptul că dolul transferă problematica răspunderii în plan delictual. Pentru a evita acest conflict de interese între broker și asigurator, legiuitorul a prevăzut expres, în art.49 alin.(5) din lege, că un broker de asigurare și/sau reasigurare nu poate fi acționar semnificativ sau persoană cu funcție de răspundere a unui asigurator (reasigurator) sau agent de asigurare. Un asigurator (reasigurator) sau agent de asigurare nu poate fi deținător de valori mobiliare, cote sau persoană cu funcție de răspundere a unui broker de asigurare și/sau de reasigurare.

Brokerul de reasigurare. În conformitate cu prevederile art.47 alin.(1) din Legea cu privire la asigurări, intermediarii în asigurări sunt agenții de asigurare și brokerii de asigurare, iar intermediarii în reasigurări sunt

brokerii de reasigurare. Prin urmare, apare necesitatea analizei statutului juridic al brokerilor de reasigurare ca intermediari în reasigurări.

Brokerul de reasigurare, ca intermediar, îndeplinește atribuția fundamentală de a aduce părțile unui viitor contract de reasigurare în contactul necesar pentru realizarea voinței lor juridice de a încheia un contract de reasigurare, fapt ce a determinat creșterea permanentă a rolului său pe piața reasigurărilor. Actualmente, încheierea unui contract de reasigurare practic nu este posibilă fără participarea unui broker specializat. Reasigurarea s-a tranzacționat cu precădere între părți, având sediul lor social în țări diferite, situație care a influențat asupra dezvoltării piețelor de reasigurări.

Extinderea raporturilor juridico-economice în reasigurare dincolo de granițele unei singure țări a făcut din această categorie de raporturi juridice un domeniu complicat și dificil. Brokerii au devenit, astfel, indispensabili nu numai pentru rolul pe care îl au la încheierea unui contract, dar și privitor la derularea acestui contract.

Cunoștințele de specialitate ale brokerului de reasigurare permit acestuia plasarea unor afaceri care satisfac părțile contractului de reasigurare, fiecare în virtutea interesului comercial urmărit.

Brokerul de reasigurare acordă servicii apreciate de părțile care îi folosesc serviciile respective, cu atât mai mult cu cât, prin trecerea timpului și, ca urmare a perfecționării calităților comerciale ale serviciilor de intermediere, numărul și valoarea activităților de intermediere au crescut.

Brokerul de reasigurare poate fi solicitat să aranjeze încheierea, să încheie, să redacteze contracte, în vederea semnării de părți, să negocieze unele modificări ale contractului de reasigurare pe măsura derulării acestuia, să efectueze chiar operațiuni financiare (*a se vedea* Robert Merkin. Intermediarii de asigurare/Expunere la Congresul al 11-lea al Asociației Internaționale de drept al asigurărilor. – Marackesh, 1998) [4].

Serviciile executate de brokeri, din instrucțiunea părților, mai pot cuprinde și semnarea contractelor respective, în special când aceștia acționează în numele unui grup de reasiguratori.

Brokerul de reasigurare este remunerat în același fel ca și brokerul de asigurare prin plata unui comision aplicabil primei cedate în reasigurare. Comisioanele sunt mai mari sau mai mici, în primul rând, în funcție de natura afacerii și antecedentele acesteia. Dacă în anii precedenți numărul daunelor a fost relativ mare, iar administrarea portofoliului s-a făcut nu tocmai corect de reasigurat, este evident că și prima va fi mai ridicată. În practica internațională comisionul este mai ridicat la contractele „cotă-parte” și mai mic la contractele de reasigurare neproportionale, respectiv cele de excedent de daună. Uneori, brokerul mai negociază și primește un procent asupra profitului realizat la expirarea anului de gestiune.

Sfera de activitate a brokerului de reasigurare cuprinde, cu precădere, acte de intermediere în încheierea de contracte de reasigurare proporționale, sau neproportionale, și mai puțin la reasigurările facultative, directe, care au caracter incidental, conexas cu alte afaceri obișnuite de părțile care l-au angajat.

Indiferent că îndeplinește numai atribuții de punere a părților în contact de afaceri, că negociază contracte de reasigurare în întregime, că modifică, în cursul executării, cu acordul părților contractante, contracte deja existente, că îndeplinește activități de natură financiară adecvate contractului de reasigurare respectiv, brokerul este un intermediar, natura actelor și faptelor sale juridice fiind guvernate pretutindeni, în diferite sisteme de drept, de regulile mandatului cu sau fără reprezentare. Dar, spre deosebire de unele sisteme de drept, unde brokerul de reasigurare se regăsește în acte normative sau în precedente judiciare împreună cu intermediarul de asigurare, fie separat de acesta, în alte legislații, cum ar fi în dreptul nostru, activității brokerului de asigurare și, pe cale de consecință, a celei de reasigurare i se aplică reglementările generale din Codul comercial sau din Codul civil cu privire la reprezentarea părților în actele juridice. Sub acest aspect, nici Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006 nu a adus nimic nou. Reglementând de principiu, și numai în plan organizatoric, activitatea intermediarilor de asigurare, legea nu se ocupă de probleme de drept material, de structura raporturilor juridice de reprezentare, dacă brokerul este reprezentantul asiguratului, deci, și al reasiguratului, chiar dacă nu expres numit de persoanele pe care le reprezintă sau dacă relația sa juridică cuprinde și alte activități de reprezentare pe parcursul derulării raportului juridic de asigurare sau reasigurare intermediat; respectiv, dacă brokerul poate să efectueze și operațiuni financiare etc. În art.1 din Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006 se arată doar că brokerul reprezintă un client, în termeni generici, care ar putea fi eventual și un asigurător. Spre deosebire de agentul de asigurare, care, fie ca persoană fizică, fie ca persoană juridică, reprezintă asigurătorul, fiind suficientă numai autorizarea asigurătorului, brokerul de asigurare trebuie să îndeplinească anumite condiții preliminare oricărei activități, începând cu constituirea ca persoană juridică din domeniul asigurărilor, cu funcționarea ca atare, continuând cu necesități de specialitate și vechime în

domeniul asigurărilor și reasigurărilor a persoanelor semnificative ale acestui broker, limitarea obiectului de activitate exclusiv la activități de intermediere în asigurare.

În lipsa prevederilor speciale ale noilor reglementări în domeniul asigurărilor cu privire la natura raporturilor brokerului cu clienții săi, putem totuși susține că ele sunt de mandat, cu sau fără reprezentare, supuse regulilor generale din dreptul civil al Republicii Moldova, în baza cărora, făcând aplicarea deplină a principiului libertății contractuale, părțile pot restrânge sau lărgi sfera de activitate de reprezentare a brokerului de asigurare sau reasigurare în sistemul nostru de drept.

Având în vedere faptul că mandatul comercial are drept obiect tratarea de afaceri comerciale pe seama și socoteala mandantului, intermediarul de reasigurare are, astfel, temei legal să acționeze în țara noastră și pentru domeniul reasigurărilor. Fiind un mandat specializat, contractul de mandat va cuprinde limitele autorizării de acționare, așa cum prevede, de altfel, și art.1034 Cod civil, în care se menționează expres că împuternicirile date unei persoane pentru a încheia acte care țin de profesia sau funcția pe care o exercită și care rezultă din natura lor nu trebuie specificate expres. În temeiul acestei prevederi, intermediarul de reasigurare va putea efectua și operațiuni de executare a contractului de reasigurare, cum ar fi primirea de sume reprezentând prime de reasigurare în vederea transferării lor la beneficiar, notificarea producerii de daune și recuperarea acestora, toate însă cu limite de reprezentare și eventual nominalizate, pentru a se cunoaște exact întinderea reprezentării și a evita angajamente juridice oneroase în raport cu cele așteptate.

Potrivit art.1041 Cod civil, mandatarul este obligat să-l informeze neîntârziat pe mandant despre executarea mandatului și să prezinte darea de seamă, ceea ce, în cazul brokerului de reasigurare, părțile ar urma să convină asupra unui fel de Cover Note care să confirme reasigurarea în termenii conveniți cu clientul său. Tăcerea mandantului (reasigurat) în ceea ce privește descărcarea de gestiune echivalează cu reconfirmarea mandatului, urmată deci și de descărcarea mandatarului de orice obligație ulterioară. Pe tot timpul exercitării mandatului său, brokerul de reasigurare, ca și agentul de reasigurare, trebuie să fie permanent în măsură să se legitimizeze ca având autorizare de reprezentare a unui reasigurat sau a unui reasigurator.

Remunerarea actelor juridice efectuate de intermediar este comisionul ce se stabilește în proporție cu valoarea volumului de prime transferate la un contract și cu valoarea altor servicii prestate.

Mandatarul, intermediar de acte de comerț, răspunde pentru daunele create din nerespectarea culpabilă a instrucțiunilor clientului său, mandant.

Brokerul de reasigurare își poate reține drepturile sale restante la plată din primele de reasigurare ce le primește în cadrul actelor de executare ce îi sunt încredințate de client și că, în măsura în care nu se decide altfel, același lucru îl poate face și agenția de subscriere persoană juridică, asupra sumelor ce le colectează de la reasigurați cu scopul transferării lor către reasiguratorul pe care l-a reprezentat.

Intermediarii în asigurări/reasigurări în viziunea Comisiei Economice a Uniunii Europene

Încă din 1991, prin Recomandarea datată cu 18 decembrie, Comisia Economică a Uniunii Europene s-a pronunțat asupra intermediarului de asigurare, ca instituție independentă, profesională de specialitate, recunoscându-le intermediarilor, agenți generali, curtieri, brokeri dreptul de a se înregistra pe teritoriile țărilor membre și de a fi recunoscuți ca atare cu drept de practică pe acele teritorii, cu respectarea reglementărilor interne privind nivelul de profesionalitate, organizarea și funcționarea pe acele teritorii.

Trebuie să menționăm că Recomandarea sus-amintită pune accentul pe două condiții principale, și anume: caracterul independent al profesiei și pregătirea de specialitate a componentelor firmei, inclusiv acționarii semnificativi. De asemenea, Recomandarea prevede condiția prealabilă de a fi înregistrat legal ca practicant al activității de intermediere în asigurare/reasigurare.

Recomandarea prevede reglementări cu privire la recunoașterea reciprocă pe piața Uniunii a firmelor de intermediari în asigurări în următoarele condiții:

În conformitate cu Directiva nr.77/92 a Comisiei Economice a UE din 1976 cu privire la libertatea de stabilire și de practicare liberă a serviciilor de asigurare/reasigurare, intermediarul de asigurare sau reasigurare este acela care pune în raporturi juridice o persoană și o societate de asigurare/reasigurare fără a fi ținut de acesta să se angajeze la acoperirea riscului. El pregătește negocierea și încheierea contractului și ajută, la solicitare, la gestionarea și administrarea aceluși contract, în special după producerea evenimentului asigurat, în numele și pe contul uneia sau a mai multor societăți de asigurare/reasigurare sau persoane care exercită

activități introductive începerii efectelor juridice ale contractului de asigurare/reasigurare, cum ar fi încasarea primelor de asigurare/reasigurare.

Principala cerință de funcționare este profesionalismul intermediarului; respectiv, exercitarea numai a acestei activități. Intermediarul trebuie să posede cunoștințe și aptitudini pentru activitatea de asigurare/reasigurare. Nivelul cunoștințelor și aptitudinilor intermediarului este determinat de legislațiile naționale în jurisdicția cărora s-au înregistrat. Intermediarul de asigurare/reasigurare trebuie să posede o poliță – de asigurare de răspundere profesională, care să fie în vigoare pe toată perioada de activitate a intermediarului și care să-i acopere riscul de răspundere pentru actele și faptele juridice culpabile pe perioada cât a acționat ca intermediar de asigurări/reasigurări. Intermediarul singur și funcționarii acestuia, dacă avem în vedere persoanele juridice, trebuie să fie persoane onorabile, fără să fi fost declarate falșiți în activitățile anterioare și, în fine, să dispună de o situație financiară care să dea încredere clienților. Toate aceste aspecte fiind prevăzute în legislațiile naționale unde s-au înregistrat, dar și în jurisdicțiile în care își doresc să-și stabilească alte birouri sau reprezentanțe.

Referințe:

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 2007. - Nr.47-49/213.
2. Ciobanu A. Intermediarii în asigurări // Revista română de Drept al Afacerilor. - 2003. - Nr.2. - P.60.
3. Monitorul Oficial al României. - 2000. - Nr.148.
4. Bistriceanu Gh.D., Bercea Fl., Macovei E.I. Dicționar de asigurări. - Chișinău: Logos, 1993, p.20-21.
5. Lambert Y. Droit des assurances. - Paris: Dalloz, 1998, p.167.
6. Ciobanu A. Intermediarii în asigurări, p.61.
7. Fiñescu I.N. Curs de drept comercial. - București: Al.Th. Doicescu, 1929, p.58.
8. Roșu C. Contractul dintre asigurător și agenții de asigurare încheiat în temeiul Legii nr.32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor // Revista de Drept Comercial. - 2001. - Nr.10. - P.47.
9. Monitorul Oficial al României. - 2002. - Nr.581.
10. Lambert Y. Droit des assurances, p.170-171.
11. Iliescu C. Contractul de asigurare de bunuri în România. - București: ALL Beck, 1999, p.38-40.
12. Caraiani Gh., Tudor M. Dreptul asigurărilor. Probleme juridice și tehnice. - București: Lumina LEX, 2001, p.57.
13. Deak Fr. Tratat de drept civil. Contracte speciale. - București: Universul Juridic, 2001, p.321-322.
14. Caraiani Gh., Tudor M. Teoria și practica contractului de reasigurare. - București: Lumina LEX, 2000, p.54.

Prezentat la 10.06.2008